

لایحه جامع حمایت از حقوق معلولان

لایحه جامع حمایت از حقوق معلولان

- ماده ۱- به منظور تضمین و تحقق حقوق افراد دارای معلولیت، برابری فرصت‌ها در همه عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی فراروی شهروندان دارای معلولیت و حفظ کرامت انسانی و شأن شهروندی این افراد، دولت موظف است بر اساس این قانون، حمایت‌های لازم را از آنها به عمل آورد.
- تبصره ۱- فرد دارای معلولیت کسی است که بر اساس طبقه‌بندی‌های بین‌المللی انواع معلولیت با تأیید کمیسیون پزشکی - توانبخشی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان بهزیستی کشور با محدودیت قابل توجه و مستمر در فعالیت‌های روزمره زندگی و مشارکت اجتماعی مواجه است.
- تبصره ۲- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (سازمان بهزیستی کشور) مکلف است کارت هوشمند معلولیت افراد دارای معلولیت را صادر نماید.
- تبصره ۳- آیین‌نامه اجرایی چگونگی تعیین نوع و شدت معلولیت و صدور کارت هوشمند معلولیت آنان، حداکثر سه ماه پس از تصویب این قانون؛ توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ابلاغ خواهد شد.
- ماده ۲- قوه قضاییه و واحدهای تابعه و وابسته و دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مکلفند تا سال ۱۴۰۴ به منظور مناسب سازی فضاهای اداری، کلیه ضوابط و استانداردهای دسترس‌پذیری ساختمان‌ها و تأسیسات برای افراد دارای معلولیت در ساختمان‌های موجود و نیز طرح‌های آتی و در دست تهیه خود برای افراد دارای معلولیت را رعایت نمایند.
- ماده ۳- شهرداری‌ها مکلفند از صدور پروانه احداث، بازسازی و یا پایان کار برای ساختمان‌ها و اماکن عمومی از جمله مجتمع‌های تجاری، اداری، درمانی و آموزشی که استانداردهای لازم بر اساس ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری را برای افراد دارای معلولیت رعایت نکرده باشند، خودداری نمایند.
- تبصره ۱- شهرداری‌ها مکلفند در احداث معابر عمومی و بازسازی آنها مناسب سازی نمایند.
- تبصره ۲- دستگاه‌های متولی صدور مجوز مکلفند رعایت ضوابط و استانداردهای مناسب سازی را در شرایط و الزامات صدور مجوز لحاظ نمایند.
- تبصره ۳- به منظور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی اجرایی، نظارت بر امر مناسب سازی و ایجاد بانک جامع اطلاعات مناسب سازی در کشور، ستاد هماهنگی مناسب سازی کشور به ریاست وزیر کشور ایجاد می‌شود. ترکیب اعضا و شرح وظایف ستاد یادشده و نحوه نظارت و پیگیری مناسب سازی طبق آیین نامه ای است که بنا به پیشنهاد وزارت کشور ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.
- ماده ۳- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است پوشش بیمه سلامت افراد دارای معلولیت را به گونه ای تأمین نماید که شامل خدمات توانبخشی- پزشکی مورد نیاز افراد یادشده نیز بشود.

تبصره ۱- سازمان بهزیستی کشور مکلف است با حفظ رویکرد محوری کمک به مراقبت و نگهداری از افراد دارای معلولیت در بطن خانواده‌ها و ارائه حمایت‌های لازم به این خانواده‌ها، خدمات مراقبتی و نگهداری از افراد دارای معلولیت به ویژه افراد دارای معلولیت‌های شدید و خیلی شدید با نیاز خاص را از طریق مراکز وابسته به خود یا حمایت از مراکز بخش غیردولتی (خصوصی، تعاونی، خیریه و تشکل‌های مردم‌نهاد) تأمین نماید. اعتبارات مورد نیاز تأمین این خدمات از جمله یارانه پرداختی به مراکز غیردولتی سالانه با احتساب هزینه تمام‌شده خدمات، پیش‌بینی و توسط دولت در بودجه سالانه سازمان بهزیستی کشور منظور می‌شود.

تبصره ۲- سازمان بهزیستی کشور مکلف است وسایل و تجهیزات توانبخشی مورد نیاز و نیز وسایل و فناوری‌های کمکی تسهیل‌کننده زندگی روزانه افراد دارای معلولیت را با اولویت استفاده از وسایل توانبخشی استاندارد تولید داخلی و در صورت عدم وجود یا تکافوی تولیدات استاندارد داخلی، از تولیدات خارجی تأمین نماید.

ماده ۴- سازمان بهزیستی کشور مکلف است با استفاده از ظرفیت مراکز تخصصی خود یا از طریق حمایت از ظرفیت‌های بخش غیردولتی، دسترسی افراد دارای معلولیت و بیماران روانی مزمن را به خدمات (توانبخشی، آموزشی، پزشکی، اجتماعی و حرفه‌ای) مذکور تأمین نماید. اعتبارات مورد نیاز تأمین این خدمات از جمله یارانه پرداختی به مراکز غیردولتی سالانه با احتساب هزینه تمام‌شده خدمات و متناسب با نرخ تورم پیش‌بینی و توسط دولت در بودجه سالانه سازمان بهزیستی کشور منظور می‌شود.

تبصره ۲- سازمان بهزیستی کشور موظف است با همکاری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و تشکل‌های غیر دولتی مربوط نسبت به گسترش کارگاه‌های آموزشی، حمایتی و تولیدی افراد دارای معلولیت و ارائه خدمات توانبخشی حرفه‌ای برای آنان اقدام نماید.

ماده ۵- به منظور پیشگیری از بروز معلولیت‌های اجتناب‌پذیر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با همکاری سازمان بهزیستی کشور نسبت به تدوین و اجرای برنامه‌های پیشگیری و کاهش بروز پدیده معلولیت اقدام نماید.

ماده ۶-

الف- دولت و شهرداری‌های سراسر کشور موظفند نسبت به مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری کلیه سامانه‌های حمل و نقل عمومی درون‌شهری و برون‌شهری منطبق با استانداردهای بین‌المللی برای افراد دارای معلولیت شامل مناسب‌سازی کلیه پایانه‌ها، ایستگاه‌ها و تأسیسات سامانه‌های حمل و نقل عمومی و امکان بهره‌مندی شهروندان دارای معلولیت از ناوگان حمل و نقل عمومی زمینی، دریایی و هوایی تا سال ۱۴۰۴ اقدام نمایند و کارکنان خود را جهت همیاری علمی و صحیح با مسافران دارای معلولیت آموزش دهند.

تبصره ۱- شهرداری‌های کشور موظفند اقدام به ایجاد سامانه‌های حمل و نقل ویژه شهروندان دارای معلولیت نمایند. دولت مکلف است در ایجاد این سامانه‌ها به شهرداری‌های فاقد اعتبارات لازم، کمک نماید.

تبصره ۲- استفاده شهروندان دارای معلولیت‌های شدید و خیلی شدید از سامانه‌های حمل‌ونقل ریلی و اتوبوس‌رانی درون‌شهری رایگان و استفاده این افراد از سامانه‌های برون‌شهری ریلی، هوایی و دریایی نیم‌بهاه است.

ب- به منظور تسهیل استفاده افراد دارای معلولیت از خودروهای شخصی مناسب‌سازی شده، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است منابع مالی لازم را برای مناسب‌سازی خودروی افراد دارای معلولیت از طریق اعطای کمک‌های بلاعوض، وام‌های قرض‌الحسنه و کم‌بهره تامین نماید.

ماده ۷- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موظفند اماکن ورزشی، فرهنگی و هنری خود را جهت دسترسی برابر افراد دارای معلولیت با رعایت استانداردهای مربوط مناسب‌سازی و همچنین از فعالیت‌ها و جشنواره‌های فرهنگی و هنری افراد دارای معلولیت حمایت نمایند.

ماده ۸- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور موظف است با هماهنگی وزارتخانه‌های ورزش و جوانان و فرهنگ و ارشاد اسلامی، سهم عادلانه و متناسب افراد دارای معلولیت و جبران هزینه بخش غیر دولتی ارایه دهنده خدمات ورزشی به آنان را از بودجه ورزش و امور فرهنگی و هنری کشور اختصاص دهد و با اولویت طراحی فراگیر اماکن و تأسیسات ورزشی در کنار سایر شهروندان، نسبت به توسعه مراکز و تأسیسات ورزشی اختصاصی فعالیت‌های ورزشی و حمایت خاص از مسابقات و جشنواره‌های ورزشی آنان اقدام نماید.

ماده ۹- سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مکلف است با پیش‌بینی منابع مالی مورد نیاز نسبت به تدوین و ابلاغ سیاست‌های حمایتی و اجرایی توسعه تورهای گردشگری برای افراد دارای معلولیت اقدام نماید.

ماده ۱۰- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است از محل اعتبارات مصوب، سهم سالانه بودجه مورد نیاز تولید و انتشار کتب و نشریات بریل، گویا، درشت‌نما و قالب‌های الکترونیکی جهت افراد نابینا و کم‌بینا و چاپ و انتشار کتب و نشریات تخصصی مورد نیاز افراد دارای معلولیت را تخصیص دهد. همچنین وزارت مذکور موظف است با توجه به انتشار روزافزون کتب و نشریات الکترونیک، ضمن رعایت حقوق مالکیت معنوی ناشرین، با اتخاذ تدابیر تشویقی، ناشرین را به در دسترس‌نهادن نسخ الکترونیکی آثار خود ترغیب نماید.

تبصره ۱- منابع نشر این اطلاعات مکلفند داده‌های مذکور را حداقل در یکی از اشکال بریل، گویا یا قالب‌های الکترونیکی در دسترس افراد دارای معلولیت‌های حسی قرار دهند.

تبصره ۲- وزارت یادشده مکلف است با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با پیش‌بینی اعتبار لازم به منظور استفاده ناشنوایان و کم‌شنوایان نسبت به تجهیز نیمی از سالن‌های سینماهای کشور به فناوری‌های کمکی مورد نیاز و نیز زیرنویس فیلم‌های سینمایی اقدام نماید.

تبصره ۲- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است استانداردهای دسترس‌پذیری به دیدارگاههای مجازی را برای فناوری‌های کمکی نابینایان و کم‌بینایان تدوین و بر رعایت آن از سوی دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری نظارت نماید.

ماده ۱۱- یکی از فرزندان اولیائی که خود دارای معلولیت بوده (هر دو یا یکی از آنها دارای معلولیت باشد) و یا حداقل دو نفر از فرزندان آنها دارای معلولیت باشد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌گردد.

تبصره - مشمولاتی که با معلولان اناث دارای معلولیت جسمی - حرکتی ازدواج کنند به صورت موقت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند و پس از گذشت ده سال از استمرار ازدواج آنها معافیت موقت به معافیت دائم تبدیل می‌شود.

ماده ۱۲- کارفرمایان بخش غیر دولتی که افراد دارای معلولیت جویای کار را در مراکز کسب و کار خود استخدام کنند با رعایت شرایط زیر از یارانه حقوق و دستمزد افراد دارای معلولیت شاغل استفاده خواهند کرد:
الف- مدت قرارداد استخدامی کارفرما با فرد دارای معلولیت شاغل حداقل یک سال باشد.

ب- حقوق و دستمزد فرد دارای معلولیت شاغل بر اساس مصوبات شورای عالی کار و سایر قوانین و مقررات مربوط به طور کامل از سوی کارفرما پرداخت شود.

ج- سایر مزایای قانونی تصریح شده در قانون کار (مزایای رفاهی کارگران) به معلول شاغل اختصاص داده شود.

تبصره ۱ - منظور از فرد دارای معلولیت جویای کار در این قانون عبارت است از افراد دارای معلولیتی که دارای توانایی انجام کار باشند و مهارت‌ها و آموزش‌های لازم برای اشتغال را کسب نموده باشند.

تبصره ۲ - منظور از یارانه حقوق و دستمزد عبارت است از پرداخت حداکثر ۵۰٪ حقوق و دستمزد ماهانه فرد دارای معلولیت شاغل با توجه به نوع معلولیت از محل برنامه اعتباراتی که ذیل ردیف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در قوانین بودجه سنواتی درج می‌گردد.

تبصره ۳ - یارانه حقوق و دستمزد برای هر فرد دارای معلولیت شاغل در بخش مزدبگیری غیردولتی تا پنج سال قابل پرداخت می‌باشد.

تبصره ۴- آیین نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۳- کارفرمایانی که در مراکز کسب و کار خود، افراد دارای معلولیت جویای کار را استخدام نمایند، مشروط بر آن که مدت قرارداد استخدامی آنان با فرد دارای معلولیت شاغل حداقل یکسال باشد - با توجه به تعداد افراد دارای معلولیتی که استخدام کرده‌اند - از مشوق‌های مالیاتی برخوردار و از پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی در قبال افراد دارای معلولیت جذب شده معافند، هم چنین افراد دارای معلولیتی که به صورت خوداشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی مشغول به کار می‌باشند حسب مورد از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما یا خویش‌فرما معاف می‌شوند. حق بیمه سهم کارفرمایی یا خویش‌فرمایی این‌گونه افراد توسط دولت تأمین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۴- کارفرمایانی که افراد دارای معلولیت جویای کار را در مراکز کسب و کار خود بکارگیری نمایند از سرانه وام خوداشتغالی بر اساس سیاستهای هزینه ای شورای عالی اشتغال بهره مند خواهند شد.

تبصره- کارفرمایان می توانند تنها از یکی از امتیازات موضوع مواد (۱۲)، (۱۳) و (۱۴) حسب مورد و با توجه به نیاز خود استفاده نمایند.

ماده ۱۵- کلیه دستگاههای موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه و ماده (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند حداقل پنج درصد مجوزهای استخدام نیروی انسانی خود را (رسمی، پیمانی، قراردادی و سایر عناوین مشابه) به افراد دارای معلولیت واجد شرایط و دارای توانمندی کار در پست‌های مشمول مجوزهای مذکور با افزودن پنج سال به سقف شرط سنی استخدام اختصاص دهند.

تبصره ۱- واگذاری شرکتهای دولتی مشمول قانون اجرای سیاستهای کلی اصل (۴۴) قانون اساسی علاوه بر رعایت احکام مندرج در قانون مزبور منوط به پیش بینی جذب حداقل پنج درصد نیروی انسانی مورد نیاز از افراد دارای معلولیت جویای کار در قرارداد واگذاری شرکت می باشد. با اجرای این تکلیف شرکتهای مذکور از تسهیلات مقرر در ماده (۱۳) این قانون برخوردار خواهند شد.

تبصره ۲- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند در شرایط مشابه از شرکت‌ها و مؤسسات بخش تعاونی و خصوصی خرید خدمت نمایند که حداقل سه درصد از کارکنان خود را از میان افراد دارای معلولیت جذب نموده باشند.

ماده ۱۶- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مکلف است راساً یا با جلب مشارکت بخش غیردولتی، اقدام به پذیرش کارآموزان دارای معلولیت نموده و از طریق مناسب سازی و توسعه مراکز موجود و یا تاسیس آموزشگاه‌ها و مراکز آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت اقدام نموده و ضمن ارائه حمایت های لازم و تأمین تجهیزات تخصصی

مهارت‌آموزی متناسب با شرایط کارآموزان دارای معلولیت، یارانه آموزش این افراد را در بودجه سنواتی خود منظور و پرداخت نماید. هم چنین این سازمان مکلف است به منظور تأمین کیفیت و بازدهی مطلوب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت، با اخذ مشاوره‌های تخصصی سازمان بهزیستی و سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور استانداردها و نظام‌نامه جامع آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای کارآموزان دارای معلولیت را تدوین و به مراکز موضوع این ماده ابلاغ نماید. **مستثنایان: جناب آقایان مشمول: و سایر مالی مورد نیاز را در ذیل نمایند**

ماده ۱۷- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است در راستای ایجاد بستر مناسب کارآفرینی برای افراد دارای معلولیت و حفظ ایمنی این افراد حین کار، خدمات زیر را با همکاری سازمان‌های ذیربط ارائه دهد:

الف- صدور مجوز ایجاد مراکز کاریابی، خدمات کارآفرینی و مشاوره‌های شغلی ویژه افراد دارای معلولیت در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها.

ب- ایجاد بانک اطلاعات جامع کارآفرینی و اشتغال افراد دارای معلولیت و مددجویان.

ج- طراحی، تدوین و تنظیم آیین‌نامه‌های حفاظت، ایمنی و بهداشت کار ویژه شاغلین دارای معلولیت با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بنیاد شهید و امور ایثارگران.

ماده ۱۸- تحصیل افراد دارای معلولیت در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور از طریق پرداخت شهریه توسط دولت و به صورت رایگان خواهد بود.

تبصره ۱- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

مراعاتی مستثنایان: مستثنایان را با ذکر نام، و شرایط و قیود لازم در متن پیش بینی نماید

تبصره ۲- وسایل کمک آموزشی مورد نیاز دانشجویان دارای معلولیت و تأمین منابع و مواد آموزشی دانشجویان دارای معلولیت‌های حسی در اشکال قابل استفاده این دانشجویان با تخصیص اعتبارات لازم از سوی دولت تأمین خواهد شد.

تبصره ۳- تا زمان تحقق مطلوب روند مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری ساختمان‌ها، تاسیسات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی مکلفند حداکثر تسهیلات و همیاری‌های لازم را جهت آموزش و پژوهش‌های دانشجویان دارای معلولیت، ارائه نمایند.

تبصره ۴- وزارتخانه‌های متولی امر آموزش عالی مکلفند حداکثر سه ماه پس از تصویب و ابلاغ این قانون دستورالعمل ارائه حمایت‌های جبرانی به دانشجویان دارای معلولیت را شامل ساماندهی چگونگی برگزاری امتحانات و آزمون‌ها، برخورداری آنان از دستیاران تحقیقاتی و پژوهشی (استفاده از کار دانشجویی)، چگونگی تأمین وسایل کمک آموزشی و مواد آموزشی قابل استفاده دانشجویان دارای معلولیت حسی و چگونگی استفاده از امتیازات و تسهیلات رفاهی توسط دانش‌جویان دارای معلولیت را تدوین و به کلیه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ابلاغ نمایند.

تبصره ۵- وزارتخانه‌های متولی امر آموزش عالی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشکده‌های کشور مکلفند ضمن نظارت بر جذب بدون تبعیض متخصصین دارای معلولیت در هیأت‌های علمی و پژوهشی با اعطای بورس‌های تحصیلی و مطالعاتی داخلی و خارج از کشور از ارتقاء سطح علمی افراد دارای معلولیت حمایت به عمل آورند.

ماده ۱۹- وزارت راه و شهرسازی و سایر نهادهای دخیل در ایجاد مسکن‌های حمایتی و ارزان قیمت و مناسب‌سازی شده موظفند سالانه حداقل ۱۰٪ از واحدهای مسکونی احداثی در قالب کلیه طرح‌های خود را با معرفی سازمان بهزیستی کشور به افراد دارای معلولیت نیازمند فاقد مسکن (با اولویت زوج‌های دارای معلولیت) اختصاص دهند.

تبصره ۱- سیستم بانکی کشور مکلف است تسهیلات اعتباری بلندمدت مسکن حمایتی موضوع این ماده را با نرخ سود ۴٪ تأمین و به افراد دارای معلولیت تحت پوشش و یا تعاونی‌ها و مؤسسات خیریه مورد تأیید سازمان بهزیستی کشور اختصاص دهد.

معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری اعتبار مورد نیاز جهت پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود یارانه‌ای ۴٪ و نرخ سود مصوب سیستم بانکی را بر اساس مطالبه سالانه بانک مرکزی در قانون بودجه سالانه منظور خواهد نمود.

تبصره ۲- سازمان ملی زمین و مسکن موظف است زمین مورد نیاز احداث واحدهای مسکونی افراد دارای معلولیت فاقد مسکن را به صورت اجاره بلندمدت (۹۹ ساله) تهیه و در اختیار افراد مذکور و یا تعاونی‌ها و مؤسسات خیریه‌ای که برای آنان مسکن احداث می‌نمایند، قرار دهد.

تبصره ۳- افراد دارای معلولیت از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، آماده‌سازی زمین، عوارض نوسازی و همچنین حق انشعابات آب، برق، گاز و دفع فاضلاب منطبق با الگوی مسکن مصوب شهری یا منطقه برای یکبار معاف می‌باشند. اعتبار مورد نیاز جهت اجرای این تبصره از محل منابع داخلی دستگاه‌های مربوط تأمین می‌گردد.

تبصره ۴- استفاده از تسهیلات موضوع این ماده صرفاً برای یک بار مجاز است.

تبصره ۵- وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و راه و شهرسازی موظفند اعتبار مورد نیاز موضوع این ماده را هر ساله به معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور پیشنهاد نمایند تا در قوانین بودجه سالانه پیش بینی شود.

ماده ۲۰- مرکز آمار ایران مکلف است با اخذ معیارها و شاخص‌های تخصصی سازمان بهزیستی کشور در سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن به نحوی برنامه‌ریزی نماید که جمعیت افراد دارای معلولیت به تفکیک نوع معلولیت مشخص گردد. آمار و اطلاعات تخصصی استخراج شده جهت برنامه‌ریزی‌های لازم در مدیریت امور افراد دارای معلولیت در اختیار سازمان‌های ذیربط قرار می‌گیرد.

ماده ۲۱- به منظور ترویج نگرش صحیح نسبت به افراد دارای معلولیت و افزایش آگاهی‌های عمومی جهت تعامل سازنده با شهروندان دارای معلولیت و فرهنگ‌سازی عمومی جهت آشنایی جامعه با حقوق این شهروندان، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است اقدامات زیر را به عمل آورد:

الف- حداقل پنج ساعت از برنامه‌های شبکه‌های صدا و سیما در سطح ملی و استانی هر هفته در زمان مناسب و با موضوع افراد دارای معلولیت به طرح مشکلات این گروه، اقدامات صورت پذیرفته سازمان‌های ذیربط (سازمان بهزیستی کشور، سازمان آموزش و پرورش استثنائی، تشکلهای مرتبط با امور افراد دارای معلولیت، بنیاد شهید و امور ایثارگران)، ترویج نگرش صحیح اجتماعی در خصوص معلولیت و افراد دارای معلولیت، آموزش‌های پیشگیرانه از بروز معلولیت و برقراری ارتباط میان این گروه با مسئولین اختصاص یابد. هزینه‌های تولید و پخش این‌گونه برنامه‌ها و هم چنین تیزرها، فیلم‌های آموزشی و پوشش رویدادهای تخصصی فرهنگی، ورزشی و اجتماعی مربوط به شهروندان دارای معلولیت از محل اعتبارات سازمان یادشده پیش‌بینی و تخصیص خواهد یافت.

ب- به منظور حفظ شأن و رعایت کرامت انسانی و شهروندی افراد دارای معلولیت نسبت به تدوین دستورالعمل جامع برنامه‌سازی در این خصوص با همکاری کارشناسان سازمان بهزیستی کشور، اساتید دانشگاه و کارشناسان سازمان‌های مردم‌نهاد افراد دارای معلولیت اقدام نماید.

ج - به منظور تحقق حقوق شهروندان دارای معلولیت‌های حسی (نابینایان، ناشنویان) در بهره‌گیری از تولیدات شبکه‌های مختلف سیما، رسانه ملی مکلف است نسبت به زیرنویسی فیلم‌ها و برنامه‌های شبکه‌های مختلف آن رسانه، استفاده از رابط ناشنویان و نیز پخش توصیف شنیداری فیلم‌ها جهت افراد نابینا اقدام نماید.

ماده ۲۲- وزارت آموزش و پرورش مکلف است جهت آشنایی دانش‌آموزان با حقوق و توانمندی‌های افراد دارای معلولیت، حقوق شهروندان دارای معلولیت، سببل‌های انواع معلولیت و نشانه‌های شهری مربوط به افراد معلول را در محتوای آموزشی مقاطع تحصیلی دانش‌آموزان پیش‌بینی نماید.

ماده ۲۳- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند متناسب با موضوع فعالیت خود، شیوه ارائه صحیح خدمات به شهروندان دارای معلولیت را با رعایت حقوق آنان، با کسب نظر و مشاوره سازمان بهزیستی و تشکلهای مردم‌نهاد افراد دارای معلولیت، به کارکنان خود و با پیش‌بینی بودجه لازم، آموزش دهند.

ماده ۲۴- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، شهرداری‌های کشور و سایر سازمان‌ها و نهادهای دارنده سالن‌های نمایش فیلم مکلفند بدون اخذ هزینه، امکان نمایش تیزرهای آموزشی در خصوص حقوق افراد دارای معلولیت و چگونگی تعامل با این افراد را فراهم آورند.

ماده ۲۵- اقدامات قضایی زیر جهت حمایت از افراد دارای معلولیت صورت می‌گیرد:

الف- مراجع قضایی مکلفند هنگام نصب قیم برای افراد کم‌توان ذهنی و مبتلایان به بیماری‌های روانی مزمن نظر سازمان بهزیستی را اخذ کند. در مواردی که فرد واجد شرایطی برای پذیرش قیومیت وجود نداشته باشد یا این سمت را نپذیرد دادگاه مکلف است سازمان بهزیستی را به عنوان قیم تعیین کند.

ب- سازمان بهزیستی کشور مکلف است در پرونده‌هایی که در اعمال و اجرای این قانون و نیز قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت و مقررات دیگر، حقوق جمعی افراد دارای معلولیت تضییع شده است با رعایت ماده ۳۲ آیین دادرسی مدنی اقامه دعوی نموده و موضوع را تا حصول نتیجه پی‌گیری کند. سازمان‌های مردم‌نهاد افراد دارای معلولیت نیز حسب مورد محق در اقامه دعوی و پیگیری چنین دعاوی خواهند بود.

ج- سازمان بهزیستی کشور مکلف است حسب درخواست فرد دارای معلولیت یا در مواقع مقتضی، قیم قانونی فرد دارای معلولیت در پرونده‌هایی که حق فرد معلول به دلیل معلولیت (به تشخیص سازمان یادشده)، مورد تعرض قرار گرفته یا چنین ادعایی مطرح است، در دادگاه مربوط شرکت نموده و به عنوان نماینده فرد دارای معلولیت با رعایت ماده ۳۲ قانون آیین دادرسی مدنی محسوب شود.

تبصره ۱- اداره معاضدت کانون وکلای دادگستری و نیز مرکز مشاوره قوه قضائیه مکلفند علاوه بر الزامات مندرج در قوانین موضوعه، موارد استفاده افراد دارای معلولیت از وکیل معاضدتی را به کلیه پرونده‌های مطروحه این‌گونه افراد در مراجع قضایی یا شبه قضایی تعمیم دهند. سازمان بهزیستی کشور تفاهم‌نامه مربوط را ظرف سه‌ماه تهیه و به امضاء مراجع پیش‌گفته می‌رساند.

تبصره ۲- قوه قضائیه مکلف است خدمات قضایی و مشاوره‌ای ناظر به ایثارگران را درباره تمامی افراد دارای معلولیت اجرا کند. **(مراجعی)**

ماده ۲۶- صد در صد هزینه‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت احداث و تجهیز و توسعه و مناسب‌سازی کلیه مراکز توانبخشی، نگهداری و مراقبتی، حرفه‌آموزی، آموزشی، کارآفرینی، رفاهی و مسکن مورد نیاز افراد دارای معلولیت که مجوز فعالیت از سازمان بهزیستی کشور را کسب نموده با گواهی سازمان مذکور به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی خواهد بود.

ماده ۲۷- به منظور کمک دولت برای جبران هزینه‌های ناشی از معلولیت، افراد دارای معلولیت شاغل، ۱۰۰٪ حقوق و مزایا یا دستمزد افراد دارای معلولیت خیلی شدید و ۸۰٪ حقوق و مزایا یا دستمزد افراد دارای معلولیت شدید و ۶۰٪ حقوق و مزایا یا دستمزد افراد دارای معلولیت متوسط تا میزان و سقف سالانه مقرر از پرداخت مالیات معاف می‌باشند. ۵۰٪ حقوق و مزایا یا دستمزد یکی از اولیاء افراد دارای معلولیت خیلی شدید و شدید مادامی که مسئولیت پرداخت هزینه‌های مترتب بر معلولیت فرد بر عهده اولیاست از پرداخت مالیات معاف خواهند بود. گواهی تأیید نوع و شدت معلولیت افراد مشمول این ماده از سوی کمیسیون پزشکی تشخیص نوع و شدت معلولیت سازمان بهزیستی ارائه خواهد شد.

تبصره ۱- معافیت مالیاتی افراد دارای معلولیت دارای مشاغل آزاد بر اساس درآمد سالانه، از یک تا چند منبع، عیناً مشابه شاغلین مشمول این ماده خواهد بود.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ظرف سه ماه از لازم‌الاجراء شدن قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۸- سازمان بهزیستی کشور با همکاری سازمان آموزش و پرورش استثنایی موظف است امکان دسترسی برابر و بدون تبعیض کودکان زیر شش سال دارای معلولیت آموزش‌پذیر در مراکز آموزش پیش دبستانی در کنار همسالان فاقد معلولیت و نیز امکان آموزش کودکان زیر شش سال دارای معلولیت‌های شدید و حاد یادگیری، کم‌توانی ذهنی و معلولیت‌های چندگانه را در مراکز خاص آموزش پیش دبستانی تحت پوشش خود یا بخش غیردولتی فراهم نماید. تبصره- سازمان بهزیستی کشور مکلف است با پرداخت کمک هزینه و یارانه، فقدان یا عدم تکافوی توان مالی والدین را جهت پرداخت هزینه‌های آموزش کودکان دارای معلولیت را در مراکز آموزش پیش دبستانی جبران نماید. میزان یارانه مذکور هر سال توسط کارگروهی متشکل از کارشناسان سازمان بهزیستی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تعیین و اعتبارات مورد نیاز آن در بودجه سالانه سازمان بهزیستی منظور می‌شود.

ماده ۲۹- وزارت آموزش و پرورش موظف است امکان آموزش رایگان کودکان و نوجوانان دارای معلولیت از مقطع آموزش ابتدایی تا متوسطه، هنرستان و کار و دانش با اولویت رویکرد آموزش فراگیر مبتنی بر تحصیل دانش‌آموزان دارای معلولیت در مدارس عادی در کنار دانش‌آموزان فاقد معلولیت و هم چنین امکان آموزش رایگان دانش‌آموزان دارای معلولیت‌های بسیار شدید و حاد یادگیری، کم‌توانی ذهنی، یا معلولیت‌های چندگانه و ناهنجاری‌های شدید رفتاری در مراکز خاص آموزشی و حرفه‌آموزی را فراهم و وسایل نقلیه سرویس‌های تردد دانش‌آموزان مذکور را مناسب‌سازی نماید.

بیشتهاددهنده جمله بندی متن را بازنگری و متن جدید ارائه نماید

ماده ۳۰- سازمان آموزش و پرورش استثنائی مکلف است کلیه پشتیبانی‌های تخصصی از دانش‌آموزان دارای معلولیت را هم چون تأمین معلمین رابط، وسایل کمک آموزشی متناسب با معلولیت هر دانش‌آموز و تأمین منابع آموزشی قابل دسترس و استفاده دانش‌آموزان دارای معلولیت حسی را به عمل آورد.

ماده ۳۱- سازمان بهزیستی مکلف است خدمات و وسایل توانبخشی مورد نیاز کودکان دارای معلولیت را از بدو تولد توأم با معلولیت یا بلافاصله پس از بروز معلولیت کودک، در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۳۲- وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان و مؤسسات وابسته به شهرداری‌ها و سایر مؤسسات فعال در عرصه فعالیت‌های فرهنگی کودکان و نوجوانان مکلفند ضمن ایجاد فرصت‌های برابر بهره‌مندی کودکان و نوجوانان دارای معلولیت از خدمات و برنامه‌های پرورشی و فرهنگی خود، از تولید منابع آموزشی فوق برنامه، بازی‌های فکری، کتب و نشریات ویژه کودکان و نوجوانان در اشکال قابل دسترس برای کودکان و نوجوانان دارای معلولیت‌های حسی و هم چنین محصولات فرهنگی منطبق با نیازهای ویژه کودکان و نوجوانان دارای معلولیت حمایت به عمل آورند.

ماده ۳۳- دولت موظف است با تخصیص منابع مالی لازم، مستمری (حق معیشت) افراد دارای معلولیت‌های بسیار شدید و شدید فاقد شغل و درآمد را به میزان حداقل دستمزد سالانه منطبق با قانون کار تعیین و اعتبارات لازم را در بودجه سالانه خود منظور نماید تا از طریق سازمان بهزیستی کشور به افراد دارای معلولیت پرداخت شود.

ماده ۳۴- به منظور ارتقاء سطح زندگی افراد دارای معلولیت، کمک مؤثر به خانواده‌های دارای فرزند معلول و تحکیم بنیاد خانواده‌های زوج‌های دارای معلولیت، خدمات حمایتی زیر ارائه می‌شود:

الف- بانوان کارمند دارای معلولیت، بانوان کارمند همسر فرد دارای معلولیت و یا واجد فرزند دارای معلولیت، به شرط نگهداری وی در منزل، از مقررات مربوط به قانون خدمت نیمه‌وقت بانوان و اصلاحات بعدی آن با استفاده از حقوق و مزایای کامل بهره‌مند خواهند شد و در صورتی که فرزند دارای معلولیت فاقد مادر باشد، پدر یا سرپرست قانونی وی به شرط نگهداری فرد دارای معلولیت در منزل، با یک چهارم کسر ساعات کار هفتگی از حقوق و مزایای کامل استفاده خواهد نمود.

ب- کمک به تشکیل خانواده زوج‌های دارای معلولیت، ارائه خدمات مددکاری، مشاوره‌ای و پرستاری به زوج‌های مذکور.

ج) به منظور حمایت از زندگی افراد دارای معلولیت در چارچوب کانون‌های گرم خانواده و جبران هزینه‌های معنوی و مادی تحمیلی به خانواده‌ها، ناشی از پیامدهای معلولیت این افراد، دولت کمک هزینه‌ی جبرانی را با عنوان حق پرستاری یا مددکاری به سرپرست خانواده‌های دارای فرزند معلول، همسران این افراد و یا قیم افراد دارای معلولیت با تصریح قانون پرداخت می‌نماید. میزان این کمک متناسب با نوع و شدت معلولیت فرد، تعداد افراد دارای معلولیت در هر خانواده و

میزان هزینه زندگی خانوار و خط فقر، هر سال توسط کارگروه تخصصی مربوطه که بر اساس آیین‌نامه اجرایی این ماده تشکیل می‌شود، تعیین و توسط دولت در بودجه سالانه کشور منظور می‌شود.

د) کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۹) این قانون مکلفند ساعات کار روزانه شاغلین دارای معلولیت‌های خیلی شدید و شدید راه، که حضور تمام وقت آنان در محل کار موجب کاهش شاخص‌های سلامت این افراد می‌شود، حداکثر دو ساعت در روز کاهش دهند. **(مراعی)**

تبصره - اعتبارات مورد نیاز جهت اجرای این ماده توسط سازمان بهزیستی کشور هر ساله به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور جهت پیش بینی در بودجه سالانه اعلام خواهد شد.

ماده ۳۵- کلیه افراد دارای معلولیت شاغل در دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بخش غیردولتی می‌توانند به شرط داشتن حداقل پانزده سال تمام سابقه خدمت و یا پرداخت حق بیمه، براساس درخواست کتبی آنان و تصویب صندوق بازنشستگی یا سازمان بهزیستی کشور حسب مورد، بدون شرط سنی، با افزودن سنوات خدمت ارفاقی، به مدت خدمات آنان، بدون پرداخت کسور و فقط از لحاظ احتساب حقوق بازنشستگی، بازنشسته شوند.

خدمت زائد بر سی سال این افراد قابل محاسبه نبوده و در تعیین حقوق بازنشستگی آنان، آخرین حقوق قبل از بازنشستگی مبنای محاسبه قرار گرفته و متناسب با مجموع سنوات خدمت یا پرداخت حق بیمه و سنوات ارفاقی خواهد بود. **(مراعی - متوسط به ازایه آمار دقیق از اقزاق مشمول و بازمالی مورد نیاز؛ توسط پیشنهاد دهنده)**

تبصره ۱- میزان سنوات خدمت ارفاقی موضوع ماده فوق برای افراد دارای معلولیت خفیف، متوسط، شدید و خیلی شدید به ترتیب ۲، ۴، ۷ و ۱۰ سال خواهد بود که توسط سازمان بهزیستی کشور تعیین و جهت اجرا به دستگاه یا صندوق مربوطه ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت سه ماه از تصویب آن توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بهزیستی کشور، سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشور و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۶- در راستای تحقق مفاد این قانون و پیمان‌نامه حقوق افراد دارای معلولیت که با تصویب مجلس شورای اسلامی از اعتبار قوانین داخلی کشور برخوردار شده است و نیز به منظور تحقق سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان در امور افراد دارای معلولیت، انجام هماهنگی‌های ضروری میان‌بخشی در امر بهبود سطح و کیفیت زندگی شهروندان دارای معلولیت و با هدف نهایی اعمال نظارت عالی بر حسن اجرای کلیه قوانین معطوف به افراد دارای معلولیت یا اثرگذار بر زندگی آنان، شورای عالی امور شهروندان دارای معلولیت کشور با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

- رئیس جمهور (رئیس شورا)
- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی (دبیر شورا)
- رئیس سازمان بهزیستی کشور (نماینده سازمان تخصصی متولی امور افراد دارای معلولیت)
- وزیر راه و شهرسازی، وزیر آموزش و پرورش، وزیر علوم، تحقیقات و فن‌آوری، وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزیر صنعت، معدن و تجارت و وزیر کشور
- رئیس فراکسیون حمایت از حقوق معلولان مجلس شورای اسلامی
- رؤسای کمیسیون‌های ذیربط مجلس شورای اسلامی برحسب موضوع
- رئیس سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران
- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
- نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضائیه
- رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران
- پنج نفر از نمایندگان افراد دارای معلولیت کشور به انتخاب شبکه‌های ملی تشکل‌های مردم‌نهاد بر حسب گروه‌های اصلی افراد دارای معلولیت کشور (نابینایان، ناشنوایان، افراد دارای معلولیت جسمی - حرکتی، افراد کم‌توان ذهنی و مبتلایان به اختلالات روانی مزمن که تا زمان ایجاد شبکه‌های مذکور، انجمن‌های ذیربط عهده‌دار این وظیفه خواهند بود)
- سه نفر از کارشناسان برجسته امور افراد دارای معلولیت کشور با معرفی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی